Krize filosofie

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

2003

jedná se o část původního dokumentu:

2003

◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 16. 7. 2003

◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 16. 7. 2003

Krize filosofie

Abychom mluvili věcně o krizi filosofie, musíme nejprve říci, co rozumíme filosofií. To např. Heidegger ve svých úvahách o „konci filosofie“ udělal, ale udělal to tak nenápadně, že to předem nepoučený čtenář většinou přehlédne. Heidegger totiž ztotožnil filosofii s metafyzikou; pak ovšem stačí, když prokážeme, že s metafyzikou je konec. Zbývá jen říci, co rozumíme metafyzikou. Ale filosofie vznikla dříve než metafyzika; metafyzické údobí filosofie začíná až Parmenidem a elejskou školou. Předtím se metafyzika snad připravovala k svému vzniku, ale ještě se neustavila. Jméno však dostala mnohem později a mělo jen knihovnickou funkci. Ponětí o tom, co to je metafyzika, se tedy ustavilo ještě mnohem později, ale všeobecně se přijímá jako platné tvrzení, že metafyzika jako určitý způsob filosofického myšlení tu byla mnohem dříve nejen než toto pojmenování, ale zejména dříve než se začalo formovat pojetí toho, co to metafyzika vlastně jest. Mluvíme-li o krizi nikoli pouze ve filosofii, ale o krizi filosofie samé, musíme nějak postihnout rozdíl mezi filosofií a metafyzikou, abychom krizi metafyziky omylem neprohlásili za krizi filosofie. A pak teprve můžeme platně začít prokazovat, že v krizi je skutečně sama filosofie a proč i v čem konkrétně. V souvislosti s metafyzikou pak to znamená odpovědět na otázku, zda ono zmetafyzičtění filosofie, která původně ještě metafyzická nebyla, bylo nezbytností a tedy od počátku jejím vnitřním neduhem, který se dříve nebo později musel projevit a posléze ke krizi vést, anebo zda jde o jakési obrovské, dějinně rozsáhlé pochybení, o scestí, kterému bylo možno se vyhnout. Abychom tuto na otázku mohli odpovědět a uvést náležité důvody, musíme se pokusit nejprve nějak upřesnit, jak budeme chápat, co to je filosofie, a také, v čem spočívá její zmetafyzičtění a co to je metafyzika. Jak je vidět, celé naše dokazování bude závislé na těchto (a jistě i dalších) předpokladech. To bude pochopitelně vítaná příležitost pro všechny relativisty, aby celý pokus začali zpochybňovat jako závislá na zcela subjektivních okolnostech i kritériích. A právě proto, že toto zpochybňování je založeno na stejně subjektivním a navíc pochybném popírání, že by bylo v takových případech možno se dobrat něčeho pozitivního a alespoň v lidských možnostech pevného, zdá se nám jako velmi případné vyjít z nejstaršího sebepochopení filosofie, jak je připisováno Pythagorovi ze Sámu.

(Písek, 030716–1.)